

När doppingen Gösta kom till staden!

Strax efter middagsvid på måndagen den 15 september 1997, fick jag ett samtal från Hr. Sven Nässen på Outokumpu copper i Västerås. Sven berättade att de under dagen hade funnit en underlig fågel inne på fabriksområdet, och gav sedan en kort beskrivning av fågeln: "Den är två knytånar stor, ovanvidan är svart och undersidan är vit. Den har röda ögon.... och bena sitter längst bak på kroppen, som på en lom." "Hm... vad kan de nu ha hittat? Tankarna för runt i skallen men stannade ganska snart vid svarthakedopping. Men kan de verkligen ha hittat en sådan mitt inne i stan? Jag ombads att komma och ta hand om fågeln. Val på plats kunde jag konstatera att det verkligen var en svarthakedopping. Den var i god vidgörelse och den tycktes inte ha ådragit sig några skador. Den var faktiskt ganska isak och högg mot allt som närmade sig. Hur kan då en dopping hamna på ett fabriksområde mitt i centrala Västerås, ca 1,5 km från närmaste vattendrag? Kanske hade han förts dit av den hårda väst vinden. När Gösta sedan närmade sig Västerås började orken att tryta och hungern göra sig påmind. Plötsligt får Gösta syn på en glansig "sjö" som ser mycket inbjudande ut. Men ack så försent upptäckte Gösta att han gjort en rejäll felbedömning. Ty den glansiga sjön var endast en regnblöt asfaltsyta och när Gösta väl var strandsatt, kunde han inte ta sig därifrån för egen maskin. Förvisso gjorde Gösta ett duktigt

Filsen svarthakedopping, ringmärkt om omhändertagen. Foto: Marcus och Ingemar Rhenberg

misslag, men han är i gott sällskap: En vinterdag i januari 1979 trodde en skäggdopping att han fått syn på en bra rasplats, men direkt efter landningen blev den överkörd av en bil, ty han hade landat på den hårt trafikerade Köpingsvägen inne i Västerås (FIV 11:72). En februari dag 1996 landade en gråhakedopping på en gata i Lindesberg. Den omhändertogs och släpptes i ett närbeläget vattendrag, där den lyckades återhämta sina krafter igen (FIV 28:121).

Hur gick det då för Gösta? Efter det att han hade fått en liten bit mat (Gösfilé, därav namnet) och en ring runt höger ben (Gösta blev den 17:e ringmärkta svarthakedoppingen i Sverige genom tiderna), kunde han återbördas till sin rätta miljö igen. Han släpptes ut i Mälaren, vid Tidö-Lindö. Gösta var synnerligen glad över att ha återfått friheten igen och han bad mig hälsa och tacka alla som tog hand om honom och hjälpte honom att få riktligt med vatten under buken igen. Han vill speciellt tacka "Fulleröfiskar n" som skänkte de goda gösfilerna. Svarthakedoppingen har gått kraftigt tillbaka i våra trakter. Under riksinventeringen 1996 hittades endast 16 häckande par i Västmanland. Man kan ju hoppas att Gösta, av tacksamhet, återvänder till Västmanland igen, då för att häcka.

Markus Rhenberg 021-35 87 42

Större piplärka i Västmanland

Den större piplärkan (*Anthus novaeseelandiae*) häckar inte alltför långt bort i Ryssland och ses inte med alltför få exemplar i Sverige under framförallt hösten. Ändå letar åtskilliga Västmanlandsornitologer i sina hemmarker år efter år förgäves efter denna enigmatiska sibir. Två nya fynd under den gångna hösten ger dock hopp för framtiden och för att visa att det inte är omöjligt, låter vi några av de lyckliga få, berätta av egen erfarenhet vad de vet om var och hur man kan hitta och känna igen denna kung bland piplärkor.

...en gång i Grängesberg, -93

Den 21 september 1993 var jag, som många gånger tidigare under månad, ute och "sparkade" i gräset vid Höjsjäm. Det var alltid mycket fågel i rörelse, speciellt lärkor och piplärkor, och nog fanns chansen att upptäcka något lite ovanliga arter. Jag hade i ex stött några rödstruiga piplärkor redan.

Det var i ett gles vassområde i norra delen av dammen, ett par hundra meter norr om kommun- och länsgränsen (Dalarnas rapportområde), som jag stötte två fåglar den här eftermiddagen. Den ena var en kortstjärtad lärka, den andra en stor piplärka. De landade båda i det kortvuxna gräset strax söder om vassen och jag kunde observera dem på 10 m håll i ca 5 minuter. Den kortstjärtade var en trädlärka och piplärkan var en juvenil större piplärka.

Till sist blev jag för närgången och båda lyfte och flög mot södra delen av dammen, in i Ljusnarsbergs kommun (Örebro län). Där försvann de ner i högt gräs uppblandat med meterhög gles vass. Jag försökte stöta piplärkan igen men det tog en halvtimme innan jag fick kontakt igen. Då kom den

flygande och landade en bit bort. Nu var det hög tid att larma fler skådare men eftersom det här var före minicallens inträde bland skådare så tog det en stund innan en "drevkedja" kunde mobiliseras.

Vi blev ett litet gäng som finkammade dammen men vi kunde inte återfinna piplärkan under kvällen eller i gryningen dagen därpå. Troligtvis var den dock kvar eftersom antalet och artsammansättningen av övriga lärkor och piplärkor var detsamma. Den gick förmodligen på södra slutningen av den stora dammvallen och där gick aldrig vi, dumt nog!

Storleken hos den större piplärkan bestämdes i direkt jämförelse med träd- och sånglärka, ångspiplärka och gulspurv. Det första intrycket gav en sånglärkestor ganska ljus piplärka, långstjärtad, lite irastilik i huvudet (ögonbrynsstreck, näbb och submastiassch påmind lite om rödvinget!). Den stod mycket upprätt i det korta gräset (trädlärkan låg platt på marken) och visade då kraftig näbb, ganska tydligt ögonbrynsstreck, ljus tygel, sånglärketecknad rygg med ljusa bräm på vingtäckarna (nästan som två tunna

